

Mezinárodní certifikace ISO představuje pro pracoviště vstupenku mezi elitu

28.2.2023 - Luděk Svoboda a Zuzana Dupalová | Akademie věd České republiky

S certifikací ISO mají zkušenosti hlavně průmyslové instituce. Její udělení v akademickém prostředí mimo jiné zaručuje rovnováhu mezi výzkumem a vzděláváním, garantuje kvalitu služeb a produktů i společenskou odpovědnost. Pracoviště Akademie věd ČR tak mohou být více konkurenceschopná i ve srovnání se zahraničními organizacemi.

V Akademii věd ČR jsou držiteli certifikace ISO například Ústav výzkumu globální změny nebo laserová laboratoř LIDT (Laser Induced Damage Threshold) Centra HiLASE, které provozuje Fyzikální ústav. Co certifikace v akademické sféře obnáší, jaké jsou její výhody a proč by o ni pracoviště měla usilovat?

Přizpůsobení a revize

„Myšlenka uvést vnitřní procesy do souladu s normami ISO vyvstala v roce 2017. Tehdy laboratoř měření prahů poškození způsobených laserem, jedna z laboratoří Centra HiLASE, začala nabízet služby komerčně. Mnozí naši partneři pokládají certifikaci na řízení kvality za samozřejmost,“ popisuje pohnutky, které vedly k žádosti o certifikaci, vedoucí laboratoře Jan Vanda.

Laboratoř si najala externího konzultanta, který jí pomohl sladit procesy s požadovanými normami a s orientací v nich. „Jednotlivé normy ISO mají poměrně obecnou formulaci, aby se mohly uplatňovat v různých odvětvích, oborech, produktech a službách,“ doplňuje manažerka kvality Centra HiLASE Jana Svojšová. Ve specifickém prostředí laserové laboratoře si proto nastavení systému řízení kvality dopracovali sami. Na druhou stranu se ale laboratoř musela přizpůsobit aspektům normy, jež se týkají administrativy a zpracování dokumentace.

Zásadní krok pro laboratoř představovala revize odpovědností a povinností zaměstnanců, jež se musely před certifikací specifikovat. Podle Jana Vandy tím mělo zavedení principů ISO pozitivní vliv na efektivitu řízení laboratoře: „Například jsme se vyhnuli souběhu, kdy by za stejnou práci odpovídalo více lidí a možná to ani nevěděli.“

V případě Ústavu výzkumu globální změny AV ČR předcházelo certifikaci několik kroků. Musela se provést vstupní analýza a bylo třeba vymezit environmentální aspekty, ať už dopady výsledků výzkumu, nebo odpadového hospodářství. Revidovaly se také role, odpovědnosti a pravomoci zaměstnanců. „Museli jsme je proškolit, aby věděli, jaké jsou požadavky norem ISO a jak je sladit s vnitřními normami jednotlivých sekcí ústavu a jeho managementu,“ vysvětluje vědecký tajemník pracoviště Jiří Kolman a dodává, že ve srovnání s běžnou administrativní projektovou přípravou zvládli ISO certifikaci mnohem snadněji.

V Akademii věd ČR jsou držiteli certifikace například Ústav výzkumu globální změny nebo laboratoř LIDT Centra HiLASE.

Udělením certifikátu cesta nekončí

Při certifikaci trvá nejdéle příprava tzv. certifikačního manuálu – dokumentu, který potvrzuje, že pracoviště splnilo požadovaná pravidla. Následuje kontrolní návštěva nezávislé certifikační společnosti. Udělením certifikace ovšem práce nekončí. Platná je totiž po dobu tří let a organizace musí počítat s každoročními návštěvami auditorů. Na jejich základě vznikají další doporučení, každá instituce se tak může v systému kvality řízení stále zlepšovat.

Ústav výzkumu globální změny AV ČR využívá ISO certifikaci při transferu expertních znalostí a aplikací například v tendrech, které vypisuje Organizace spojených národů – OSN. Jde přitom o finančně zajímavé zakázky, protože OSN každoročně poptává zboží a služby v hodnotě okolo 20 miliard amerických dolarů – tedy 500 miliard korun. Pracoviště například vloni certifikaci použilo ve výzvě UNDP na dekarbonizační projekty v Bosně a Hercegovině. Výhody ISO uplatňuje brněnské pracoviště také, když potřebuje prokázat odbornou kvalifikaci ve výběrových řízeních, jež vypisují například grantové agentury.

„Přínosy certifikace ISO předčily naše očekávání zejména v mezinárodních aktivitách. Je globálně známá a naši potenciální partneři na ni ‚slyší‘. Nečekaným benefitem je, že jsme důvěryhodnější také pro veřejnou správu. Třeba když spolupracujeme na prosazování klimatické agendy a potřebujeme ukázat, že máme dostatečnou kapacitu, abychom prováděli expertní úkoly související s cíli iniciativy Green Deal,“ zdůrazňuje Jiří Kolman a doplňuje, že ústav je s využitím moderních nástrojů managementu výkonnější, pracuje s větší efektivitou a je konkurenceschopný i ve srovnání se soukromou sférou, která je na ISO certifikaci zvyklá.

Příští meta na aplikačním kolbišti

Laboratoř měření prahů poškození způsobených laserem si stanovila další cíl: stát se akreditovanou LIDT laboratoří podle mezinárodní ISO normy. Rozšířila by tak nabídku služeb pro komerční užití. „Byli bychom atraktivnější pro naše partnery z průmyslu a měli více možností, jak získat peníze zakázkovým výzkumem,“ uzavírá výhody certifikace Jan Vanda.

ISO jako VIP vstupenka

Normy ISO, Mezinárodní organizace pro normalizaci (International Organization for Standardization), se implementují do evropských (EN ISO) i českých (ČSN EN ISO). Instituce s certifikací ISO disponuje transparentními a spolehlivými procesy, jež fungují podle ověřeného modelu. Ústav výzkumu globální změny AV ČR získal v dubnu 2021 certifikace ČSN EN ISO 14001 Systémy environmentálního managementu a ČSN EN ISO 9001 Systémy managementu kvality. Držitelem ISO 9001 se o měsíc dříve stala i laserová laboratoř LIDT v Centru HiLASE Fyzikálního ústavu AV ČR. „Certifikační proces byl inspirativní i náročný. Když jsme procházeli normu, dospěli jsme k dalším zjištěním, co ještě musíme udělat. Tím se zároveň neustále prohluboval náš systém řízení kvality,“ vzpomíná Jana Svojšová. Její kolega Jan Vanda dodává, že výsledek se ale vyplatil: „Certifikace ISO je totiž pomyslnou VIP vstupenkou do světa technologií.“ ISO 9001 patří k nejznámějším normám managementu jakosti na světě, certifikaci získalo již více než milion společností. Certifikace ISO 14001 potvrzuje, že organizace dodržuje principy ochrany životního prostředí.

Tento článek vyšel v lednovém čísle časopisu *AB / Akademický bulletin*.

01/2023 (verze k listování)

01/2023 (verze ke stažení)

<https://www.avcr.cz/cs/o-nas/aktuality/Mezinarodni-certifikace-ISO-predstavuje-pro-pracoviste-vstup-enku-mez-elitu>